

Universitatea „Babeş-Bolyai” Cluj-Napoca

Facultatea de Ştiinţe Politice, Administrative şi ale Comunicării

Şcoala Doctorală de Administraţie şi Politici Publice

**EVALUAREA IMPLEMENTĂRII ŞI A IMPACTULUI UNEI INTERVENŢII
MHEALTH ASUPRA RENUNŢĂRII LA FUMAT POSTPARTUM, SPRIJINULUI
PARTENERULUI ŞI A STRESULUI PERCEPUT ÎN CLUJ-NAPOCA, ROMÂNIA**

Rezumatul tezei de doctorat

Coordonator:

Student-doctorand:

Prof. Dr. Răzvan M. Cherecheş

Andreea Hoştină (Rusu)

Cluj-Napoca

2024

CUVINTE CHEIE

postpartum; renunțare la fumat; România; sănătatea mamei; sănătatea copilului; mHealth; intervenție prin SMS; RCT; aplicație mobilă; eficacitate diadică

CUPRINS

MULȚUMIRI	2
CUPRINS.....	3
REZUMAT	5
LISTA FIGURILOR	7
LISTA TABELELOR	8
I. CAPITOLUL I. INTRODUCERE	9
1.1. Context.....	9
1.2. Motivația studiului	12
1.3. Obiective	14
II. CAPITOLUL II. REVIZUIREA LITERATURII.....	16
2.1. Efectele fumatului asupra sănătății mamei și a copilului.....	16
2.1.1. Caracteristici socio-demografice și psihologice corelate cu fumatul.....	19
2.1.2 Fumatul matern și măsurătorile fetale.....	21
2.1.3. Dezvoltarea pulmonară și neurodezvoltarea copiilor cu mame fumătoare	24
2.1.4. Utilizarea tutunului în perioada de alăptare	25
2.2. Recidiva fumatului postpartum	27
2.3. Variabile fiziologice și psihosociale care afectează copiii din cauza fumatului matern	29
2.4. Intervenții mHealth	32

2.5. Intervenții pentru renunțarea la fumat în timpul sarcinii: eficacitate și provocări	34
2.6. Programe de sprijin și inițiative comunitare pentru renunțarea la tutun în perioada postpartum	37
2.7. Partenerii și rețelele sociale în recidiva fumatului postpartum	40
2.7.1. Efectele părinților fumători asupra copiilor și recidiva postpartum.....	41
2.8. Legislația europeană și românească privind fumatul	44
2.9. E-health și m-Health în România. Particularități culturale relevante pentru populația românească	47
III. CAPITOLUL III. PREGĂTIREA UNEI INTERVENȚII MHEALTH PENTRU PREVENIREA RECIDIVEI FUMATULUI DUPĂ NAȘTERE	51
3.1. Introducere	51
3.2. Metode	53
3.2.1. Intervenția	53
3.2.2. Localizarea	54
3.2.3. Procedurile de înrolare și screening	54
3.2.4. Colectarea datelor.....	55
3.2.5. Ghidul de interviu	55
3.2.6. Analiza datelor	56
3.3. Rezultate	56
3.3.1. Opinia generală a femeilor despre intervenție.....	57
3.4. Discuții.....	61
IV. CAPITOLUL IV. UTILIZAREA UNEI PLATFORME VIZUALE PENTRU LIVRAREA INTERVENȚIILOR MOBILE PRIN MESAJ TEXT: STUDIU DE CAZ PRIVIND UTILIZAREA	

PLATFORMEI TEXTIT ÎNTR-UN RCT DE PREVENIRE A RECIDIVEI FUMATULUI

POSTPARTUM	65
4.1. Introducere.....	66
4.2. Metode.....	68
4.2.1. Înrolare.....	68
4.2.2. Biblioteca de mesaje	69
4.2.3. Interacțiunea participanților cu programul.....	69
4.2.4. Cuvinte cheie	71
4.2.5. Încărcarea mesajelor, fluxuri și personalizare.....	72
4.3. Rezultate.....	74
4.4. Discuție.....	74
V. CAPITOLUL V. METODEDE ȘI REZULTATE ALE STUDIULUI CLINIC RANDOMIZAT	76
5.1. Metode	76
5.1.1. Procedură	76
5.1.2. Participanți	79
5.1.3. Măsurători	84
5.1.4. Analiza statistică.....	87
5.2. Rezultate	89
5.2.1. Statistici descriptive	89
5.2.2. Rezultatele grupului de control	91
5.2.3. Rezultatele grupului de intervenție	93
VI. CHAPTER VI. DISCUSSION AND CONCLUSIONS	96

6.1. Contribuția la literatura existentă.....	96
6.2. Cum poate influența studiul RESPREMO politicile publice și aduce schimbări sociale	99
6.2.1. Influența asupra politicilor publice	99
6.2.2. Posibile schimbări sociale.....	100
6.3. Limitările studiului.....	101
ANEXA 1. DECLARAȚIA DE CONTRIBUȚIE A CO-AUTORILOR	103
Declarația de contribuție a co-autorilor pentru Capitolul III	103
Declarația de contribuție a co-autorilor pentru Capitolul IV	104
REFERINȚE.....	105

REZUMAT

Capitolul I. Fumatul matern în timpul sarcinii este o preocupare majoră de sănătate publică, cu implicații grave atât pentru mamă, cât și pentru făt. În ciuda eforturilor de a încuraja renunțarea la fumat în timpul sarcinii, multe femei recidivează după naștere, în special în primele trei luni. Acest studiu se concentrează pe această perioadă crucială, cea de după naștere, utilizând o intervenție mHealth în România, aplicația iCoach, îmbunătățită cu un conținut bazat pe Motivație și Rezolvare a Problemelor (MAPS). Prin promovarea eficacității colective și valorificarea utilizării pe scară largă a telefoanelor mobile, studiul își propune să prevină recidiva fumatului postpartum și să îmbunătățească sănătatea maternă și infantilă. Rezultatele ar putea influența semnificativ politicile de sănătate publică și intervențiile adaptate contextului socio-economic al României, promovând un viitor mai sănătos pentru mame și copii.

Capitolul II. Revizuirea literaturii din această teză explorează efectele fumatului asupra sănătății materne și a copilului, subliniind riscurile grave din spectrul sănătății publice, inclusiv infecțiile respiratorii, problemele de dezvoltare și mortalitatea infantilă crescută. Femeile însărcinate din Europa de Est, în special din România, au nivele mai ridicate privind fumatul. Literatura subliniază necesitatea urgentă a unor intervenții țintite, remarcând că multe programe de renunțare la fumat au o eficacitate limitată pe termen lung. Intervențiile de tip mHealth, în special cele adaptate cultural, cum este iCoach cu conținut MAPS, arată promițător privind reducerea recidivei fumatului postpartum. Capitolul discută, de asemenea, rolul rețelelor sociale și al partenerilor în sprijinirea renunțării la fumat, precum și impactul fumatului matern asupra dezvoltării fetale și a sănătății copiilor. În final, sunt acoperite eforturile legislative și importanța inițiativelor eHealth și mhealth în România pentru a îmbunătăți rezultatele în renunțarea la fumat.

Capitolul III. Acest capitol explorează problema critică a fumatului în timpul sarcinii și după naștere, concentrându-se în mod special pe rata ridicată de recidivă postpartum, care prezintă riscuri semnificative pentru sănătatea mamelor și a sugariilor. În ciuda acestor riscuri, există o lipsă notabilă de programe personalizate de renunțare la fumat în România și în alte țări cu venituri mici și mijlocii, lăsând un gol substanțial în sprijinul acordat femeilor postpartum. Studiul introduce programul inovator „Stay Quit Together,” o intervenție care combină aplicația mobilă iCoach și mesajele text, special concepute pentru femeile postpartum și partenerii lor, pentru a preveni recidiva fumatului.

Dezvoltarea programului a fost informată de interviuri realizate cu 12 femei postpartum din Cluj-Napoca, România, care au renunțat la fumat înainte sau în timpul sarcinii. Aceste interviuri semi-structurate au oferit feedback valoros cu privire la componentele programului, inclusiv asupra utilizării aplicației iCoach și a relevanței mesajelor SMS. Majoritatea participantelor au răspuns pozitiv, găsind caracteristicile aplicației, cum ar fi sfaturile zilnice și butonul de panică, deosebit de utile pentru menținerea renunțării la fumat. În plus, mesajele text au fost în general bine primite, deși unele femei au subliniat că decizia de a rămâne nefumătoare este în cele din urmă una personală, dificil de influențat de intervenții externe.

Rezultatele din această parte a studiului sugerează că intervenția „Stay Quit Together” ar putea fi un instrument promițător pentru prevenirea recidivei fumatului postpartum, prin utilizarea soluțiilor mHealth care răspund nevoilor și preferințelor specifice ale utilizatorilor. Capitolul subliniază importanța dezvoltării intervențiilor de sănătate împreună cu populația țintă pentru a le spori acceptabilitatea, eficacitatea și potențialul de implementare mai largă în țările cu venituri mici și medii, unde sprijinul personalizat pentru renunțarea la fumat este urgent necesar.

Capitolul IV detaliază utilizarea platformei TextIt într-un studiu clinic randomizat (RCT) destinat prevenirii recidivei fumatului postpartum în România, un context în care programele tradiționale de renunțare la fumat sunt limitate. Platforma a fost aleasă pentru accesibilitatea sa ridicată, ușurința în utilizare și opțiunile extinse de personalizare, care au permis dezvoltarea unei intervenții cuprinzătoare și adaptate nevoilor. Intervenția a implicat trimiterea a peste 2.100 de mesaje text motivaționale personalizate către femeile aflate în perioada postpartum și partenerii lor, abordând factori critici precum motivația, încrederea și mecanismele de coping.

Deși configurarea inițială a platformei a necesitat mult timp—peste 200 de ore pentru a încărca și organiza mesajele—efortul a rezultat într-un sistem extrem de eficient și automatizat, care a necesitat interacțiuni minime ulterioare din partea echipei de cercetare. Caracteristicile platformei, inclusiv capacitatea sa de a livra atât SMS-uri automate, cât și interactive, de a oferi analize în timp real și de a opera la costuri relativ reduse, s-au dovedit a fi extrem de eficiente în menținerea angajamentului participanților și în sprijinirea renunțării la fumat.

Acest capitol subliniază potențialul intervențiilor bazate pe mesaje text, în special în țările cu venituri mici și medii, unde resursele sunt adesea limitate și serviciile tradiționale de sănătate pot fi dificil de accesat. Studiul evidențiază modul în care o astfel de tehnologie poate fi valorificată pentru a oferi sprijin continuu și personalizat indivizilor, făcând-o un instrument valoros pentru intervențiile de sănătate publică orientate spre reducerea recidivei fumatului postpartum. Succesul acestei platforme în contextul românesc sugerează că abordări similare ar putea fi aplicate și în alte locuri, oferind o soluție scalabilă și rentabilă pentru renunțarea la fumat și alte intervenții de schimbare a comportamentului privind sănătatea.

Capitolul V detaliază un studiu clinic randomizat (RCT) desfășurat în perioada martie 2017 - decembrie 2019, pentru a evalua eficacitatea intervențiilor de renunțare la fumat în rândul mamelor și al partenerilor acestora în România. Participanții, 75 de cupluri, au fost împărțiți în trei grupuri: un grup de control, un grup care a utilizat aplicația xSmoker și un grup care a utilizat atât aplicația xSmoker, și a primit suport suplimentar prin SMS. Studiul a fost realizat în două clinici din Cluj-Napoca, cu intervenții administrate pe o perioadă de șase săptămâni postpartum și evaluări efectuate la șase luni.

Studiul a folosit metodologii solide, inclusiv randomizarea și utilizarea scalelor psihologice validate pentru a măsura rezultate precum stresul perceput, care este un factor critic în recidiva fumatului. Rezultatele au indicat că în grupurile de intervenție, sănătatea pacienților (în special nivelurile de depresie și anxietate) și interacțiunile negative cu partenerii au fost predictori semnificativi ai stresului perceput. Această constatare subliniază rolul crucial pe care sănătatea mentală și dinamica relațiilor îl joacă în renunțarea la fumat în perioada postpartum.

Deși aplicația xSmoker și intervențiile prin SMS au arătat promițător în privința reducerii stresului și au arătat potențial în prevenirea recidivei fumatului, eficacitatea a variat în funcție de diferiți predictori. Eficacitatea diadică (capacitatea cuplului de a lucra împreună) și interacțiunile pozitive cu partenerii, deși nu au fost semnificative din punct de vedere statistic, au părut să contribuie la scăderea nivelurilor de stres, sugerând domenii pentru investigații suplimentare în viitoarele intervenții. Constatările studiului subliniază potențialul instrumentelor mHealth, precum aplicația xSmoker și mesajele text, de a sprijini eforturile de renunțare la fumat în rândul femeilor postpartum, în special în țările cu venituri mici și medii, unde sprijinul tradițional poate fi limitat.

Concluzii

Contribuția la Literatura Existentă. Rezultatele acestui studiu sunt în concordanță cu cercetările anterioare, dar se remarcă prin utilizarea metodei Motivație și Rezolvare a Problemelor (MAPS) prin SMS, o abordare relativ neexplorată. Studiul subliniază potențialul intervențiilor mHealth în îmbunătățirea sănătății materne și infantile prin oferirea unui sprijin continuu. Acesta pledează pentru integrarea instrumentelor mHealth în îngrijirea standard postpartum, evidențiind accesibilitatea și eficacitatea lor, în special în populațiile defavorizate. În plus, adaptarea aplicației mobile iCoach pentru contextul românesc și accentul pus pe implicarea atât a femeilor, cât și a partenerilor lor în intervenție reprezintă contribuții notabile.

Influența asupra Politicilor Publice și Potențiale Schimbări Sociale. Acest studiu sugerează că instrumentele digitale ar putea fi integrate în sistemele naționale de sănătate, susținute de formarea adecvată a furnizorilor de servicii medicale și de finanțarea programelor preventive. Din punct de vedere social, concluziile studiului ar putea duce la îmbunătățirea sănătății materne și infantile, la reducerea costurilor medicale, la crearea unor medii familiale mai sănătoase și la creșterea gradului de conștientizare publică privind pericolele fumatului postpartum. Sprijinul țintit pentru populațiile vulnerabile ar putea contribui, de asemenea, la reducerea disparităților în domeniul sănătății.

Limitările Studiului. Limitările studiului includ dimensiunea redusă a eșantionului, care poate afecta aplicabilitatea rezultatelor la o populație mai largă, și o durată scurtă a perioadei de evaluare, care ar putea să nu surprindă pe deplin efectele pe termen lung. Este posibil ca modul de livrare a intervenției să fi influențat angajamentul utilizatorilor, iar absența unei analize de putere a priori să fi condus la un eșantion insuficient. Abordarea acestor limitări în cercetările viitoare ar putea îmbunătăți fiabilitatea și eficacitatea intervențiilor de renunțare la fumat postpartum.